Azərbaycan zəfəri ilə adını tarixə yazdı

Prezident, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ordumuz Ermənistanın ardıcıl təxribatlarının, yeni işğal planlarının qarşısını almaq, işğal altındakı torpaqlarımızı azad etmək məqsədilə 2020-ci il sentyabrın 27-dən başladığı və 44 gün davam edən zəfər yürüşündə möhtəşəm Qələbə əldə etdi.

Vətən müharibəsində Azərbaycan xalqının əzmi və iradəsi, iqtisadi gücü, müasir ordu quruculuğu və xalq-iqtidar birliyi ölkəmizin qələbəsini təmin edən mühüm amillər oldu. Ulu əcdadlarımızın zəngin dövlətçilik və hərb tarixindən ilhamlanan Azərbaycan xalqı daha bir şanlı qəhrəmanlıq salnaməsi yazaraq, özünün qalib xalq olduğunu bütün dünyaya sübut etdi və düşmən üzərində tarixi zəfər çaldı.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Azərbaycan bu qələbəyə, bu uğura 30 il idi ki, yol gəlirdi. Bu uzun müddətdə ölkəmizin güc-qüdrəti üçün çox iş görülmüşdü. Ümummilli lider Heydər Əliyevin təməlini qoyduğu ordumuz dahi şəxsiyyətin müdrik varisi Prezident İlham Əliyev tərəfindən modernləşdirilən Silahlı Qüvvələrə çevrilmişdi. Dövlətimizin başçısı münaqişənin davam etdiyi illərdə uzaqgörənlik və təmkinlə diplomatik sahədə təxirəsalınmaz tədbirlər reallaşdırmışdı, iştirakçısı olduğu ən yüksək beynəlxalq mərasimlərin tribunalarından Qarabağ həqiqətlərini dünyaya bəyan etmiş, aparıcı dövlətlərin rəhbərlərinin diqqətinə bu bölgənin ölkəmizin əzəli torpağı olduğunu və işğaldan azad edilməsinin labüdlüyünü çatdırmışdı. Nəhayət, respublikamızda möhkəm, sarsılmaz xalq-Prezident-ordu birliyi yaradılmışdı.

Azərbaycan torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi üçün ilk gündən bu problemin həllində sülh danışıqlarına üstünlük verdi. Birinci Qarabağ müharibəsində öz torpaqlarının 20 faizini itirən Azərbaycan Respublikası əsasən 1994-cü ildə imzalanan Bişkek protokolundan sonra Ermənistanla BMT Təhlükəsizlik Şurasının işğalçı qüvvələrin qeyd-şərtsiz Azərbaycan torpaqlarından çıxarılmasını nəzərdə tutan dörd qətnaməsinin icrası üçün müxtəlif beynəlxalq qurumlar çərçivəsində uzunmüddətli diplomatik danışıqlar apardı. Lakin bu sülh təşəbbüsləri 2018-ci ildə Ermənistanda baş verən inqilab nəticəsində hakimiyyətə gələn Nikol Paşinyanın "Qarabağ Ermənistandır və nöqtə" kimi populist bəyanatları və Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərinə ardıcıl qanunsuz səfərləri kimi təxribatçı xarakter daşıyan hərəkətləri səbəbindən uğursuzluqla başa çatdı.

Təxribatçı əməllərin sayı isə sürətlə artırdı. Məsələn, 2019-cu ilin mart ayında Ermənistanın müdafiə naziri David Tonoyan ABŞ-da rəsmi səfərdə olarkən, "yeni torpaqlar uğrunda yeni müharibə" çağırışı etdi. Tonoyanın bəyanatı təmas xəttində bir sıra hərbi təxribatlarla müşayiət olundu. Ermənistan silahlı qüvvələrinin bölmələri 2020-ci ilin iyul ayında Azərbaycan-Ermənistan dövlət sərhədinin Tovuz istiqamətində əlverişli mövqeləri ələ keçirmək məqsədilə artilleriya atəşindən istifadə edərək hücuma keçməyə cəhd göstərsə də, buna müvəffəq ola bilmədi. Avqust ayında təmas xəttinin Goranboy rayonu istiqamətində Ermənistan ordusunun diversiya-kəşfiyyat qrupu yenidən təxribat törətməyə cəhd göstərdi, lakin görülən tədbirlər nəticəsində diversiya qrupu itki verərək geri çəkildi və qrupun komandiri baş leytenant Qurgen Alberyan əsir götürüldü.

Birbaşa hərbi təxribatlarla yanaşı, Ermənistan tərəfindən beynəlxalq hüquq prinsiplərinə zidd olaraq Azərbaycan Respublikasının işğal altındakı ərazilərinə çox sayda YPG, PKK terrorçularının, o cümlədən, Beyrut limanındakı partlayışlardan sonra minlərlə Livan ermənilərinin köçürülməsi münaqişəni daha da alovlandırdı.

Yaranmış gərginlik 2020-ci ilin avqust ayının sonlarında Ermənistan baş nazirinin həyat yoldaşı Anna Hakopyanın Azərbaycanın işğal altındakı ərazilərində qeyri-leqal olaraq təşkil olunmuş hərbi təlimdə iştirakını ictimailəşdirməsi ilə pik həddə çatdı. Ermənistan tərəfinin bu qəbildən olan səmərəsiz və təhrikedici bəyanatları və hərəkətləri bir sıra tədqiqatçılar tərəfindən danışıqlar prosesindən tamamilə imtina kimi qiymətləndirildi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev 2020-ci il sentyabrın 25-də BMT Baş Assambleyasının 75-ci sessiyasının ümumi debatlarında videoformatda çıxışında Ermənistanın təxribatları nəticəsində azərbaycanlı hərbçilərin və 76 yaşlı mülki vətəndaşın həlak olması, habelə mülki infrastruktura vurulan ciddi ziyan barədə məlumat verdi. O cümlədən, Azərbaycan Prezidenti iyulun 17-dən etibarən sentyabr ayına qədər hərbi yük təyyarələri ilə Ermənistana min tondan artıq silah-sursat və hərbi avadanlığın daşındığını bildirdi. Sözügedən tədbirdə Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləyən çıxış etdi.

Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi-Prezident Administrasiyasının xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev sentyabrın 27-də saat 6 radələrində Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin atəşkəs rejimini kobud şəkildə pozması ilə bağlı bəyanat yaydı. Həmin gün Azərbaycan Silahlı Qüvvələri erməni təxribatlarının qarşısını almaq üçün əks-həmlə əməliyyatlarına başladı və respublika ərazisində hərbi vəziyyət elan olundu.

(ardı 9-cu səhifədə)

Azərbaycan zəfəri ilə adını tarixə yazdı

(əvvəli 1-ci səhifədə)

Beləliklə, ordumuz ötən il sentyabrın 27-dən başladığı əks-hücum əməliyyatları nəticəsində işğal altında olan ərazilərimizi düşməndən təmizlədi. Bununla da Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli ilə bağlı BMT Təhlükəsizlik Şurasının 822, 853, 874 və 884 saylı qətnamələrinin Ermənistan tərəfindən yerinə yetirilməsinə nail oldu.

İşğal olunmuş ərazilərimizdə ermənilər tərəfindən möhkəmləndirilmiş hərbi mühəndis-istehkam qurğuları Azərbaycan Ordusunun əks-hücumu nəticəsində darmadağın edildi, Füzuli, Cəbrayıl, Zəngilan, Qubadlı, Kəlbəcər, Laçın, Ağdam və Hadrut azad edildi. Bütövlükdə, 5 şəhər, 4 qəsəbə və 300-ə yaxın kəndin ərazisi hərbi yolla düşmən qruplaşmalarından təmizləndi.

Azərbaycanın qədim mədəniyyət beşiyi sayılan və hər bir azərbaycanlının qəlbində qürur və iftixar simvolu olan Şuşa şəhəri düşmən əsarətindən qurtuldu. İşğal altındakı ərazilərimizdə qalmış çoxsaylı qədim tarixi abidələr, o cümlədən Yer üzündə ilk insan məskənlərindən biri sayılan qədim Azıx mağarası erməni vandalizmindən xilas edildi. İranla dövlət sərhədlərimizin uzun müddət ərzində nəzarətdən çıxmış 130 kilometrlikdən çox hissəsi yenidən bərpa olundu və Sərhəd Qoşunlarımızın mühafizəsinə qaytarıldı.

***

Vətən müharibəsində Azərbaycan az itki ilə böyük uğura imza atdı. Ötən il oktyabrın 4-də Cəbrayıl azad edildikdən sonra Ermənistan ordusu cəbhənin cənub istiqamətində sonrakı döyüşlərin də gedişinə təsir göstərən uğursuz həmləyə, Azərbaycan Ordusunun 2016-cı ilin aprelində düşməndən təmizlədiyi Lələtəpə yüksəkliyini geri almağa çalışdı. Əks-hücum cəhdi nəticəsində Ermənistan hərbi birləşmələrinin bir tank polku sıradan çıxarıldı, 800-dən çox hərbçisi məhv edildi (ümumilikdə yaralılarla birlikdə 1500-2000-ə qədər itki verildi) və həmin uğursuz cəhddən sonra işğalçı cəbhənin cənub istiqamətində salamat qalan texnikanı da atıb qaçdı.

Başlanğıcda bir sıra kəndləri və strateji körpüləri işğaldan azad etdikdən sonra Azərbaycan Silahlı Qüvvələri oktyabrın 22-də Qarabağın İranla cənub sərhədini düşməndən tamamilə təmizlədi və oktyabrın 23-də Laçın dəhlizinə doğru irəliləməyə başladı.

Laçın dəhlizi Qarabağdakı qondarma qurumla Ermənistanı birləşdirən yeganə böyük (digərləri ilə müqayisədə) magistral yol idi. Ən yaxın coğrafi yeniləmələr göstərirdi ki, həmin gün Azərbaycan hərbi qüvvələri Laçın magistral yolunu kəsmək üçün yalnız 10 kilometr məsafədə idi. Magistral yola nəzarət Ermənistandan yanacaq, döyüş sursatı və hərbi möhkəmlətmə ehtiyatlarının qarşısını alacaqdı. Azərbaycan ənənəvi olaraq gün ərzində hərbi karvanların qarşısını almaq üçün artilleriya, minaatan və hətta birbaşa atəş və ya idarə olunan raketlərlə Ermənistan ordusuna zərbələr endirdi.

Davam edən müharibə ərzində oktyabrın 4-də Cəbrayıl, 17-də Füzuli, 20-də Zəngilan, 25-də Qubadlı və noyabrın 8-də Şuşa şəhəri düşməndən təmizləndi.

Bununla da Azərbaycan, Rusiya və Ermənistan rəhbərləri tərəfindən imzalanan birgə Bəyanatın qüvvəyə minməsi ilə münaqişənin hərbi fazası başa çatdı. Bəyanata uyğun olaraq, dekabrın 1-dək isə üç rayon-Laçın, Ağdam və Kəlbəcər Azərbaycana təhvil verildi. Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə Azərbaycanın qərb rayonlarını birləşdirən yeni nəqliyyat kommunikasiyalarının inşasının təmin edilməsi elan edildi.

Beləliklə, ermənilərin Cənubi Qafqaza köçürülməsindən və torpaqlarımızda kompakt yaşamağa başladığı vaxtdan keçən təxminən 200 illik bir dövrdə ərsəyə gətirdikləri və "dənizdən-dənizə böyük Ermənistan" kimi mifik təsəvvürlərə əsaslanan milli ideyası Azərbaycan reallıqları ilə toqquşmada darmadağın oldu.

***

Azərbaycan Ordusu 44 günlük müharibə ərzində "Harop" zərbə pilotsuz aparatlarından, o cümlədən İsraillə birgə Azərbaycanda istehsal olunan "Zərbə" dronlarından və digər PUA-lardan, o cümlədən, "Bayraktar TB2" zərbə pilotsuz təyyarələrindən geniş istifadə etdi. Təkcə "Bayraktar TB2" dronları vasitəsilə Azərbaycan Ermənistanın bir milyard dollar dəyərində hərbi texnikasını sıradan çıxartdı. Azərbaycan pilotsuz "An-2" təyyarələrini Ermənistanın hava hücumundan müdafiə sistemlərinin mövqe rayonlarını aşkarlamaq üçün səmərəli şəkildə tətbiq etdi. Azərbaycan Ordusunun bu unikal fəndi dünya hərb tarixində yenilik kimi qəbul edildi.

Döyüş əməliyyatlarının gedişində Ermənistan Müdafiə Nazirliyi az qala hər gün "Azərbaycan qırıcı-bombardmançılarının vurulduğu" haqda raportlar verirdi. Hərbi əməliyyatların ilk 2-3 həftəsindən sonra onların "vurduqları hərbi təyyarələrin" sayı onlarla ölçülürdü. Lakin daha sonra üzə çıxdı ki, Ermənistanın hava hücumundan müdafiə sistemləri Azərbaycanın pilotsuz "An-2" təyyarələrini vurur və nəticədə öz mövqe rayonunu üzə çıxarır. Ardınca Azərbaycan Ordusu həmin hava hücumundan müdafiə sistemini məhv edir.

Dronlar həm düşmənin texnikasına və canlı qüvvəsinə dəqiq zərbələrin endirilməsi, həm artilleriya atəşini korreksiya etmək və kəşfiyyat aparmaq məqsədləri ilə tətbiq olundu. Azərbaycan Ordusu pilotsuz aparatlardan müxtəlif məqsədlər üçün istifadə etdi.

***

İkinci Qarabağ müharibəsində Azərbaycan Ordusunun sıradan çıxartdığı və ya qənimət kimi götürdüyü Ermənistana məxsus hərbi texnikanın dəyərinin minimum qiymətləndirmə ssenarisi əsasında ən azı 3,8 milyard ABŞ dolları dəyərində olduğu, 10 mindən çox canlı qüvvəsinin məhv edildiyi bildirilib.

Qırx dörd gün davam edən müharibə nəticəsində Ermənistan 10 ədəd S-300, habelə onun taktiki-döyüş vasitələri, 366 tank, 352 müxtəlif çaplı top, 22 ədəd PUA, 5 Su-25 təyyarəsi və 50 Tor, Osa, Kub, Kruq modelli zenit-raket kompleksindən məhrum olunub. Eyni zamanda, düşmənin döyüş əməliyyatları çərçivəsində xüsusi əhəmiyyətə malik 97 ədəd Qrad, 4 ədəd Smerç, 2 Uraqan, 1 Tos odsaçan, 2 Uraqan, 1 ədəd Yars, Toçka-U, ballistik raketlər, Elbrus raket kompleksləri də məhv edilib. Xüsusi müdafiə qabiliyyəti üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edən radiolokasiya stansiya və vasitələri, xüsusi döyüş qərargahları və silah-sursat anbarları da sıradan çıxarılmaqla Ermənistanın müharibə qabiliyyəti tamamilə məhv olunub.

Darmadağın edilən hərbi texnikanın içərisində iqtisadi gücünün, hərbi imkanlarının və beynəlxalq qanunvericiliyin Ermənistanın əldə etməsinə heç bir halda imkan vermədiyi silah kompleksləri mövcuddur. Belə silahlara örnək olaraq, dəyəri yüz milyonlarla dollarla ölçülən S-300 sistemləri, satışı və istifadəsi qadağan olunan ballistik sistemləri, "Elbrus" raket kompleksləri xüsusi qeyd olunmalıdır. Bu baxımdan, hərbi xərcləmələr üzrə hesablamalar və iqtisadi göstəricilər Ermənistanın hazırkı hərbi büdcəsinin xərc istiqamətləri vasitəsi ilə hərbi infrastrukturu bərpa etməyə təxminən 38 il vaxt lazım olduğunu göstərir.

***

Azərbaycan Ordusu guya münaqişənin hərbi həllinin olmaması haqqında beynəlxalq qurumlar tərəfindən beynəlxalq ictimai fikirdə formalaşdırılmış mifi darmadağın edərək, savaş yolu ilə doğma yurd-yuvalarından didərgin düşən 1 milyon məcburi köçkünün Vətən həsrətinə son qoydu, 12 min kvadrat kilometr ərazini ölkənin iqtisadi fəaliyyət dövriyyəsinə qaytardı, yeraltı-yerüstü sərvətlərimizin talanmasını dayandırdı.

İkinci Qarabağ müharibəsi Azərbaycan Ordusunun dünyada hərbi əməliyyatların planlaşdırılmasının, həyata keçirilməsinin və yekunlaşdırılmasının yeni texnologiyalara əsaslanan ilk praktik nümunəsini bütün dünyaya göstərdi. Bu savaş xalqımızın mətin iradəyə malik olduğunu, milli ideya ətrafında sıx birləşmək gücünü və işğala boyun əyməmək əzmini təsdiqlədi. Dövlət-xalq-ordu birliyi zəfərin əldə olunmasını şərtləndirdi. Prezident İlham Əliyev diplomatik məharəti və yenilməz sərkərdəlik qabiliyyəti ilə qazanılan uğurlarla xalqa özünü sevdirdi.

Vaqif BAYRAMOV,
"Xalq qəzeti"

Xalq qəzeti.- 2021.- 7 noyabr.- S.1;9.